

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (devintoji kolegija) SPRENDIMAS

2022 m. rugsėjo 22 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Nesąžiningos sąlygos sutartyse su vartotojais – Direktyva 93/13/EEB – Nesąžininga komercinė veikla vartotojų atžvilgiu – Veiksmingumo principas – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis – Supaprastinta procedūra dėl advokato honoraro sumokėjimo – Galimai nesąžiningas susitarime dėl honoraro esančių sąlygų pobūdis – Nacionalinės teisės aktai, kuriuose nenumatyta teismo kontrolės galimybė – 4 straipsnio 2 dalis – Išimties taikymo sritis – Direktyva 2005/29/EB – 7 straipsnis – Klaidinanti komercinė veikla – Advokato ir jo kliento sudaryta sutartis, draudžianti pastarajam be advokato žinios ar nesilaikant jo patarimo atsisakyti ieškinio, už tai numatant piniginę baudą“

Byloje C-335/21

dėl *Juzgado de Primera Instancia nº 10 bis de Sevilla* (Sevilijos pirmosios instancijos teismas Nr. 10bis, Ispanija) 2021 m. gegužės 24 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2021 m. gegužės 27 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Vicente

prieš

Delia

TEISINGUMO TEISMAS (devintoji kolegija),

kuri sudaro kolegijos pirmininkas S. Rodin, teisėjai J.-C. Bonichot ir O. Spineanu-Matei (pranešėja),

generalinis advokatas P. Pikamäe,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos I. Herranz Elizalde,
- Europos Komisijos, atstovaujamos J. Baquero Cruz ir N. Ruiz García,

* Proceso kalba: ispanų.

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnio, 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288), iš dalies pakeistos 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/83/ES (OL L 304, 2011, p. 64) (toliau – Direktyva 93/13), ir 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičiančios Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 (Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva) (OL L 149, 2005, p. 22) išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant ginčą, kilusį tarp advokato D. Vicente ir jo klientės Delia, dėl pastarosios atsisakymo sumokėti reikalaujamą honorarą už jai suteiktas teisinės paslaugas.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 93/13

- 3 Direktyvos 93/13 dvidešimt pirma ir dvidešimt ketvirta konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„kadangi valstybės narės turi užtikrinti, kad pardavėjo ar tiekėjo [verslininko] su vartotojais sudaromose sutartyse nebūtų naudojamos nesąžiningos sąlygos <...>;

<...>

kadangi valstybių narių teismai arba administracinės institucijos privalo disponuoti pakankamomis bei veiksmingomis priemonėmis apsaugojant nuo nuolatinio nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais taikymo <...>“

- 4 Šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

„Ta sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.“

5 Minėtos direktyvos 4 straipsnyje numatyta:

„1. Nepažeidžiant 7 straipsnio, sutarties sąlygos nesąžiningumas vertinamas, atsižvelgiant į prekių ar paslaugų, dėl kurių buvo sudaryta sutartis, pobūdį, ir sutarties sudarymo metu nurodant visas sutarties sudarymo aplinkybes ir visas kitas tos sutarties arba kitos sutarties, nuo kurios ji priklauso, sąlygas.

2. Sąlygų nesąžiningumo vertinimas nėra susijęs nei su pagrindinio sutarties dalyko apibrėžimu, nei su kainos ir atlygio adekvatumu mainais suteiktoms paslaugoms ar prekėms, jei šios sąlygos pateikiamos aiškia, suprantama kalba.“

6 Tos pačios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas [verslininkas] sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui, ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų.“

7 Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad vartotojų ir konkurentų naudai egzistuotų pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų [verslininkų] sudaromose su vartotojais.“

Direktyva 2005/29

8 Direktyvos 2005/29 5 straipsnio 4 dalyje nustatyta:

„Visų pirma nesąžininga komercinė veikla yra ta, kuri:

a) yra klaidinanti, kaip nurodyta šios direktyvos 6 ir 7 straipsn[iuose],

arba

b) yra agresyvi, kaip nurodyta šios direktyvos 8 ir 9 straipsn[iuose].“

9 Šios direktyvos 7 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatyta:

„1. Komercinė veikla laikoma klaidinančia, jeigu toje faktinėje situacijoje, atsižvelgiant į visus jos ypatumus ir aplinkybes bei komunikacijos priemonių ribotumą, ją vykdant neatskleidžiama esminė informacija, kuri vidutiniam vartotojui reikalinga tam, kad jis toje situacijoje galėtų priimti informacija paremtą sprendimą dėl sandorio, ir tuo vidutinis vartotojas skatinamas arba gali būti paskatintas priimti tokį sprendimą dėl sandorio, kurio jis kitomis aplinkybėmis nebūtų priėmęs.

2. Klaidinančiu informacijos neatskleidimu, atsižvelgiant į 1 dalyje numatytus klausimus, taip pat laikomas prekybininko vykdomas 1 dalyje nurodytos esminės informacijos nuslėpimas arba jos pateikimas neaiškiai, neįskaitomai, dviprasmiškai ar ne laiku, arba komercinės veiklos komercinio tikslo, jeigu jis neaiškus iš konteksto, nenurodymas, ir kai dėl to abiem atvejais vidutinis vartotojas

paskatinamas arba gali būti paskatintas priimti tokį sprendimą dėl sandorio, kurio kitomis aplinkybėmis jis nebūtų priėmęs.“

Ispanijos teisė

- 10 Ieškiniai dėl honoraro sumokėjimo reglamentuojami 2000 m. sausio 7 d. *Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil* (Įstatymas 1/2000 dėl Civilinio proceso kodekso) (BOE, Nr. 7, 2000 m. sausio 8 d., p. 575; toliau – LEC).

- 11 LEC 34 straipsnio „Procesinio atstovo atstovavimo išlaidos“ 2 dalyje buvo numatyta:

„Pateikus sąskaitą, teismo kancleris, jei jis pripažino ją priimtina, nurodo atstovaujamašiai šaliai per dešimt dienų sumokėti sumą arba užginčyti sąskaitą remiantis tuo, kad reikalaujama suma nėra pagrįsta, o jei atstovaujamoji šalis šios sumos nesumoka ir jos neginčija, ši suma priverstinai išieškoma.

Jei per šį terminą atstovaujamoji šalis užginčija sąskaitą, teismo kancleris paprašo procesinio atstovo per tris dienas pateikti savo nuomonę dėl šio užginčijimo. Paskui teismo kancleris išnagrinėja sąskaitą už advokato paslaugas, procesinius dokumentus bei pateiktus dokumentus ir per dešimt dienų priima motyvuotą sprendimą, kuriame nustatoma procesiniam atstovui mokėtina suma. Jei per penkis dienas nuo tokio sprendimo įteikimo minėta suma nesumokama, ji priverstinai išieškoma.

Ankstesnėje pastraipoje nurodytas motyvuotas sprendimas negali būti skundžiamas, tačiau jis neturi įtakos teismo sprendimui, kuris gali būti vėliau priimtas per įprastą teismo procesą.“

- 12 LEC 34 straipsnio 2 dalies trečia pastraipa buvo pripažinta prieštaraujanti Konstitucijai ir panaikinta 2019 m. kovo 14 d. *Tribunal Constitucional* (Konstitucinis Teismas, Ispanija) sprendimu 34/2019 (BOE, Nr. 90, 2019 m. balandžio 15 d., p. 39549; toliau – Sprendimas Nr. 34/2019).

- 13 LEC 35 straipsnyje „Advokato honoraras“ buvo nustatyta:

„1. Advokatai gali reikalauti iš jų atstovaujamo asmens sumokėti honorarus, kurie turi būti jiems sumokėti už su byla susijusias paslaugas, pateikdami išsamią sąskaitą ir aiškiai deklaruodami, kad šie honorarai jiems priklauso ir dar yra nesumokėti. <...>

2. Gavęs tokį reikalavimą, teismo kancleris nurodo skolininkui sumokėti šią sumą arba per dešimt dienų užginčyti šią sąskaitą, o jeigu atstovaujamoji šalis neapmoka sąskaitos arba jos neužginčija, nurodo priverstinai išieškoti.

Jeigu per nurodytą terminą honoraras užginčijamas dėl to, kad yra nepagrįstas, taikomos 34 straipsnio 2 dalies antra ir trečia pastraipos.

Jeigu honoraras užginčijamas dėl to, kad yra per didelis, teismo kancleris paprašo advokato per tris dienas pateikti savo nuomonę dėl šio užginčijimo. Jei advokatas nesutinka su honoraro sumažinamu, kaip prašoma, teismo kancleris jį iš pradžių peržiūri pagal 241 ir paskesnius straipsnius, nebent advokatas įrodo, kad su skundą pateikusiu asmeniu buvo iš anksto raštu susitarta dėl preliminarus atlygio, ir priima motyvuotą sprendimą dėl mokėtinos sumos, o jei ši suma nesumokama per penkis dienas nuo sprendimo įteikimo, ji priverstinai išieškoma.

Šis motyvuotas sprendimas neskundžiamas, tačiau jis neturi įtakos sprendimui, kuris gali būti vėliau priimtas per įprastą teismo procesą.

3. Jeigu honoraro nesumokėjęs skolininkas nepateikia skundo per nustatytą terminą, priverstinai išieškoma sąskaitoje nurodyta suma ir patirtos išlaidos.“

- 14 LEC 35 straipsnio 2 dalies antroje pastraipoje esantis junginys „ir trečia pastraipa“ buvo pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai ir panaikintas Sprendimu Nr. 34/2019. Tas pats pasakytina ir apie šio 35 straipsnio 2 dalies ketvirtą pastraipą.
- 15 LEC 206 straipsnis „Sprendimų rūšys“ yra įtrauktas į LEC VIII skyrių „Procesiniai sprendimai“. Tame straipsnyje nustatyta:

„<...>

2. Teismo kanclerių sprendimai vadinami „papildomomis priemonėmis“ ir „motyvuotais sprendimais“.

<...>“

- 16 LEC 454bis straipsnyje „Skundai dėl peržiūros“ nustatyta:

„1. <...>

Dėl motyvuotų sprendimų, kuriais užbaigiama procedūra arba užkertamas kelias ją tęsti, galima pateikti tiesioginį skundą dėl peržiūros. Šiuo skundu nesustabdomas sprendimo vykdymas ir negalima ginčyto to, kas buvo nuspręsta.

Aiškiai numatytais atvejais taip pat galima pateikti tiesioginį skundą dėl motyvuotų sprendimų peržiūros.

2. Skundas dėl peržiūros turi būti pateiktas raštu per penkias dienas, nurodant pažeidimą, padarytą priimant motyvuotą sprendimą. Jei šios sąlygos įvykdytos, teismo kancleris, taikydamas proceso organizavimo priemonę, pripažįsta skundą priimtiniu ir suteikia kitoms ginčo šalims bendrą penkių dienų terminą prieštaravimui pareikšti, jei jos mano, kad tai tikslinga.

Jeigu netenkinamos skundo priimtimumo sąlygos, teismas, priimdamas motyvuotą sprendimą, pripažįsta jį nepriimtiniu.

Pasibaigus prieštaravimo pareiškimo terminui teismas priima nutartį per penkias dienas, neatsižvelgdamas į tai, ar buvo pateiktos rašytinės pastabos. Sprendimai dėl priimtimumo ar nepriimtimumo nėra skundžiami.

3. Nutartis, priimta išnagrinėjus skundą dėl peržiūros, gali būti skundžiama, tik jeigu ja užbaigiamas procesas arba užkertamas kelias jį tęsti.“

- 17 Iš dalies panaikinus šio sprendimo 12 ir 14 punktuose nurodytus LEC 34 ir 35 straipsnius, motyvuotus teismo kanclerio sprendimus, kurių anksčiau nebuvo galima apskusti, dabar galima peržiūrėti pagal LEC 454bis straipsnį.

18 LEC 517 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„Priverstine tvarka vykdytini tik šie dokumentai:

<...>

9. kiti procesiniai sprendimai ir dokumentai, kurie pagal šį arba kitą įstatymą yra vykdytini.“

19 LEC 556 straipsnio „Prieštaravimas dėl procesinių sprendimų, arbitražo sprendimų ar mediacijos būdu pasiektų susitarimų vykdymo“ 1 dalyje numatyta:

„Jei vykdytinas dokumentas yra teismo ar arbitražo sprendimas arba mediacijos būdu pasiektas susitarimas, skolininkas turi teisę per dešimt dienų nuo nutarties dėl priverstinio vykdymo įteikimo pateikti rašytinį prieštaravimą dėl jos, remdamasis tuo, kad jau sumokėjo arba įvykdė tai, kas buvo nuspręsta teismo sprendime, arbitražo sprendime ar susitarime, ir privalo tai pagrįsti dokumentais.

Prieštaravimas taip pat gali būti pateiktas remiantis tuo, kad suėjo vykdymo veiksmų senaties terminas arba kad siekdamas išvengti vykdymo šalys sudarė taikos sutartį ar susitarimą su sąlyga, kad šis susitarimas ar sutartis patvirtinti notaro aktu.“

20 LEC 557 straipsnio „Prieštaravimas dėl kitais nei teismo ar arbitražo sprendimai dokumentais pagrįsto vykdymo“ 1 dalyje nustatyta:

„Kai nurodoma pradėti vykdymą remiantis 4, 5, 6 ir 7 punktuose nurodytais dokumentais ir kitais 517 straipsnio 2 dalies 9 punkte minimais vykdomaisiais dokumentais, skolininkas gali pirmesniame straipsnyje numatyta tvarka per nustatytą terminą pareikšti prieštaravimą, tik jeigu remiasi vienu iš šių pagrindų:

<...>

7) dokumente yra nesąžiningų sąlygų.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

21 2017 m. vasario 9 d. Delia ir advokatai Augusto ir D. Vicente pasirašė teisinių paslaugų teikimo sutartį, kurioje buvo sutarta, be kita ko, išnagrinėti bylos dokumentus, pateikti reikalavimą neteismine tvarka ir, jei būtina, pareikšti ieškinį teismui, taip pat, jei reikia, parengti ir pareikšti ieškinį dėl 2003 m. lapkričio 26 d. Delia, kaip vartotojos, su banku sudarytoje paskolos sutartyje esančių sąlygų pripažinimo nesąžiningomis ir negaliojančiomis.

22 Šioje teisinių paslaugų teikimo sutartyje buvo numatyta sąlyga, pagal kurią „pasirašydamas teisinių paslaugų teikimo sutartį klientas įsipareigoja laikytis kontoros nurodymų ir, jei dėl kokios nors priežasties atsisakytų ieškinio nepasibaigus teismo procesui arba susitaręs su banku be advokato žinios ar nesilaikydamas jo patarimo, jis privalės sumokėti sumą, apskaičiuotą taikant Sevilijos advokatų asociacijos įkainių lentelę dėl išlaidų, susijusių su pareikštu ieškiniu dėl panaikinimo, apskaičiavimo“ (toliau – ieškinio atsisakymo sąlyga).

- 23 Delia su šia advokatų kontora susisiekė radusi socialiniame tinkle skelbimą, kuriame nebuvo paminėta ieškinio atsisakymo sąlyga, iš tiesų suinteresuotoji buvo informuota tik apie teisinių paslaugų kainą. Taigi šiuo atveju neįrodyta, kad Delia buvo žinoma ieškinio atsisakymo sąlyga prieš pasirašant teisinių paslaugų teikimo sutartį.
- 24 2017 m. vasario 22 d., prieš pareikšdamas ieškinį dėl negaliojimo, advokatas D. Vicente pateikė reikalavimą neteisimine tvarka aptariamam bankui, šis 2017 m. birželio 2 d. tiesiogiai kreipėsi į Delia ir pasiūlė jai gražinti 870,67 EUR sumą, kuri buvo nepagrįstai sumokėta pagal paskolos sutartyje numatytą apatinės ribos sąlygą. Delia nusprendė sutikti su šiuo pasiūlymu. Vis dėlto nėra jokios informacijos apie tai, kada tiksliai ji pranešė D. Vicente apie gautą banko atsakymą ir ar tuo momentu šis jai patarė su tuo pasiūlymu nesutikti.
- 25 2017 m. gegužės 22 d. ieškinys dėl apatinės ribos sąlygos panaikinimo, kurį pasirašė D. Vicente ir procesinė atstovė, buvo įregistruotas 2017 m. birželio 12 d. *Juzgado de Primera Instancia nº 10 bis de Sevilla* (Sevilijos pirmosios instancijos teismas Nr. 10 bis, Ispanija), t. y. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme.
- 26 2017 m. birželio 13 d. faksu išsiųstame rašte D. Vicente savo klientei nurodė nesutinkantis su banko pasiūlymu ir informavo, kad buvo pareikštas ieškinys bankui.
- 27 2017 m. rugsėjo 25 d. procesinė atstovė pranešė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, kad Delia atsisakė ieškinio, nes jos reikalavimai buvo patenkinti neteisimine tvarka, ir patikslino, kad ieškinio atsisakymą lėmė tai, kad jų klientė, nepaisydama advokato nuomonės ir po to, kai buvo pareikštas ieškinys, sutiko sudaryti šią taikos sutartį. Taigi tą pačią dieną to teismo kancleris priėmė motyvuotą sprendimą nutraukti bylą.
- 28 Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad 2017 m. lapkričio 13 d. D. Vicente kreipėsi į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo kanclerį su prašymu išieškoti iš Delia nesumokėtą honorarą, atitinkantį 1 105,50 EUR sumą be pridėtinės vertės mokesčio, t. y. iš viso 1 337,65 EUR sumą, kuri apskaičiuota taip:
„Sąskaitos pagrindas: 18 000,00 EUR. Rezultatas pritaikius įkainių lentelę: 2 211,00 [EUR];
<...> 50 % už ieškinio pareiškimą: 1 105,50 [EUR]“.
- 29 Siekiant pagrįsti reikalaujamą sumą, prie prašymo buvo pridėtas dokumentas „Susitarimas dėl honoraro“, kuriame nurodomos Sevilijos advokatų asociacijos profesinių honorarų srityje taikytinos taisyklės.
- 30 Delia, padedama valstybės paskirto advokato, užginčijo šį honorarą motyvuodama tuo, kad jis nėra pagrįstas. Ji nebuvo informuota apie egzistuojančią ieškinio atsisakymo sąlygą, todėl kaip honorarą ji turėjo sumokėti tik 10 % nuo sumos, kurią gavo iš paskolą suteikusių banko, t. y. 105,35 EUR, ir tai buvo sumokėta. Delia taip pat rėmėsi nesąžiningu ieškinio atsisakymo sąlygos pobūdžiu.
- 31 2020 m. spalio 15 d. motyvuotu sprendimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo kancleris atmetė šį skundą ir nurodė, kad Delia turi sumokėti advokatui 1 337,65 EUR dydžio honorarą, nustatydamas penkių dienų terminą skolai sumokėti, antraip ji bus išieškota. Minėtas teismo kancleris nenagrinėjo klausimo, ar ieškinio atsisakymo sąlyga yra nesąžininga.

- 32 2021 m. vasario 2 d. Delia pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui skundą dėl šio motyvuoto sprendimo peržiūros, jis buvo pripažintas priimtiniu ir apie jį pranešta D. Vicente. Pastarasis pateikė atsiliepimą į skundą, prašė jį atmesti ir priteisti iš Delia bylinėjimosi išlaidas.
- 33 Tas teismas abejoja, ar nacionalinės proceso teisės taisyklės, reglamentuojančios procedūrą dėl honorarų sumokėjimo, atitinka iš Direktyvos 93/13 kylančius reikalavimus, veiksmingumo principą ir Chartijos 47 straipsnyje numatytą teisę į veiksmingą teisminę gynybą.
- 34 Šiuo klausimu minėtas teismas patikslina, kad pagal Ispanijos teisę advokatai turi tris procedūrinės galimybes teismine tvarka reikalauti jiems mokėtinų honorarų sumokėjimo, t. y. per įprastą teismo procesą, mokėjimo įsakymo procedūrą ir LEC 35 straipsnyje numatytą procedūrą dėl honorarų sumokėjimo, kuri yra supaprastinta ir kuriai būdingos ribotos garantijos. Paskutinė procedūra priklauso teismo, nagrinėjusio bylą, kurioje buvo nesumokėti reikalaujami honorarai, kanclerio kompetencijai.
- 35 Taigi už procedūros dėl honorarų sumokėjimo vykdymą yra atsakingas teismo kancleris, kuris, kaip matyti iš 2017 m. vasario 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Margarit Panicello* (C-503/15, EU:C:2017:126) ir Sprendimo Nr. 34/2019, nevykdo teisminių funkcijų. Pagal LEC 35 straipsnį honorarai gali būti ginčijami remiantis tuo, kad jie nėra pagrįsti arba yra per dideli, o dėl pateikto skundo priimtas teismo kanclerio sprendimas LEC 206 straipsnyje kvalifikuojamas kaip „motyvuotas sprendimas“. Po to, kai buvo priimtas Sprendimas Nr. 34/2019, minėtas sprendimas gali būti vėliau peržiūrėtas pagal LEC 454bis straipsnį.
- 36 Taigi, nors procedūra dėl honorarų sumokėjimo pagal LEC 35 straipsnį yra susijusi su advokato ir jo kliento sudaryta sutartimi, kuri, kaip matyti iš 2015 m. sausio 15 d. Sprendimo *Šiba* (C-537/13, EU:C:2015:14), patenka į Direktyvos 93/13 taikymo sritį, galimybė, kad ši byla bus nagrinėjama teisme, priklauso nuo to, ar pateikiamas skundas dėl motyvuoto teismo kanclerio sprendimo peržiūros. Be to, atsižvelgiant į supaprastintą šio skundo dėl peržiūros pobūdį ir į galimybę pasinaudoti įprastu teismo procesu, pagal LEC 35 straipsnio 2 dalį teismas negali *ex officio* tikrinti galimai nesąžiningo teisinių paslaugų teikimo sutartyje esančių sąlygų pobūdžio, nes šis teismas iš esmės nagrinėja tik teismo kanclerio priimto motyvuoto sprendimo apimtį. Įrodymų rinkimo tvarka taip pat yra ribota, nes galima remtis tik tais dokumentiniais įrodymais, kurie jau buvo pateikti teismo kancleriui.
- 37 Kalbant apie LEC 35 straipsnio 2 dalyje numatytą galimybę vartotojui, siekiančiam apginti savo teises pagal Direktyvą 93/13, pasinaudoti įprastu teismo procesu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad, kaip matyti iš Sprendimo Nr. 34/2019, šiuo procesu neišsprendžiamas klausimas dėl neteisminio procedūros dėl honorarų sumokėjimo pobūdžio, nes ja neužkertamas kelias motyvuotų teismo kanclerio sprendimų, nustatančių advokatų honorarus, įsigaliojimui.
- 38 Dėl teismo kanclerio sprendimų vykdymo tas teismas patikslina, kad nors ši proceso stadija vyksta kontroliuojant teismui, vartotojas gali pareikšti prieštaravimą tik remdamasis LEC 556 straipsnyje nurodytais pagrindais, tarp kurių nėra galimai nesąžiningo sąlygų, esančių dokumente, pagal kurį buvo priimtas tas sprendimas, pobūdžio.

- 39 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo teigimu, nagrinėdamas tokį skundą dėl motyvuoto teismo kanclerio sprendimo peržiūros, jis privalo, atsižvelgdamas į supaprastintą procedūros pobūdį pagal LEC 35 straipsnį, arba patvirtinti, arba atšaukti motyvuotą kanclerio sprendimą. Šiomis aplinkybėmis jis neturi nagrinėti galimai nesąžiningo sąlygų, esančių advokato ir jo kliento sudarytoje sutartyje, pobūdžio.
- 40 Taigi minėtas teismas pirmiausia abejoja dėl tokios procesinės sistemos suderinamumo su Teisingumo Teismo jurisprudencija, susijusia su teismo pareiga prireikus *ex officio* atlikti tokią kontrolę. Iš tiesų, viena vertus, per procedūrą dėl honorarų sumokėjimo teismo kancleris nevykdo teisminių funkcijų ir nėra kompetentingas atlikti šios kontrolės. Kita vertus, tuo atveju, kai pateikiamas skundas dėl motyvuoto teismo kanclerio sprendimo peržiūros, taip pat nenumatyta, kad teismas turi atlikti tokį nagrinėjimą. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikiamam teismui kyla klausimas, ar, nepaisydamas šių procesinių taisyklių, jis neturėtų *ex officio* atlikti minėtos kontrolės, kadangi tas teismas negali tik panaikinti motyvuoto sprendimo ir grąžinti bylos teismo kancleriui tam, kad šis ją atliktų, nes pastarasis neturi kompetencijos to daryti.
- 41 Nagrinėjamu atveju, jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turėtų *ex officio* išnagrinėti, ar ieškinio atsisakymo sąlyga yra nesąžininga, jam taip pat kyla klausimas, ar šiai sąlygai taikoma Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalyje numatyta išimtis ir ar ji veikiau yra kompensacinio pobūdžio ar sutartinės baudos sąlyga, kurios galimai nesąžiningą pobūdį turi patikrinti teismas. Vis dėlto, net jei tokia sąlyga, kaip ieškinio atsisakymo sąlyga, turėtų būti laikoma pagrindinio sutarties dalyko arba kainos adekvatumo mainais suteiktoms paslaugoms dalimi, reikėtų išnagrinėti, ar ji atitinka skaidrumo reikalavimus. Šiuo klausimu tas teismas pažymi, kad ieškinio atsisakymo sąlygoje nenumatyta konkreti suma ar reikalaujamų honorarų apskaičiavimo būdas, o tik nurodoma Sevilijos advokatų asociacijos nustatyta orientacinė įkainių lentelė. Vis dėlto nacionalinės teisės aktu, susijusių su profesinėmis organizacijomis, taikymo sritis ir tam tikrų jų nuostatų aiškinimas nėra akivaizdūs.
- 42 Be to, minėto teismo teigimu, nėra įrodymų, kad orientacinė įkainių lentelė, kuria remtasi apskaičiuojant D. Vicente reikalaujamus honorarus, yra vieša, ir taip pat neįrodyta, kad Delia buvo informuota apie jos turinį.
- 43 Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikiamam teismui kyla klausimas, ar tai, kad į advokato ir jo kliento sudarytą sutartį įtraukiama tokia sąlyga, kaip ieškinio atsisakymo sąlyga, nurodanti advokatų asociacijos įkainių lentelę, kuri nebuvo paminėta nei komerciniame pasiūlyme, nei prieš sudarant minėtą sutartį pateiktoje informacijoje, gali būti laikoma nesąžininga komercine veikla, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2005/29.
- 44 Tokiomis aplinkybėmis *Juzgado de Primera Instancia nº 10 bis de Sevilla* (Sevilijos pirmosios instancijos teismas Nr. 10bis) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar supaprastinta procedūra dėl advokato pateikto reikalavimo dėl honoraro, neleidžianti teismui *ex officio* nagrinėti galimai nesąžiningo su vartotoju sudarytos sutarties sąlygų pobūdžio, atitinka Direktyvą 93/13 ir joje įtvirtintą veiksmingumo principą, siejamą su Chartijos 47 straipsnyje įtvirtinta teise į veiksmingą teisminę gynybą, atsižvelgiant į tai, kad per šią procedūrą nenumatytas teismo įsikišimas jokiaje bylos nagrinėjimo stadijoje, išskyrus tuo atveju, kai klientas užginčija šį reikalavimą, o vėliau kuri nors iš šalių pateikia skundą dėl galutinio teismo kanclerio sprendimo?

2. Ar tai, kad bet kokia galimo nesąžiningumo patikra, kurią teismas atlieka *ex officio* arba šalies prašymu, tokios supaprastintos procedūros atveju atliekama nagrinėjant skundą dėl sprendimo, kurį priėmė neteisminė institucija, kaip antai teismo kancleris, peržiūros, kuri iš esmės turi apsiriboti tik sprendimo dalyku, ir neleidžiama priimti kitų įrodymų, išskyrus šalių jau pateiktus dokumentinius įrodymus, atitinka Direktyvą 93/13 ir joje įtvirtintą veiksmingumo principą, siejamą su Chartijos 47 straipsnyje įtvirtinta teise į veiksmingą teisminę gynybą?
3. Ar advokato ir vartotojo sutartyje nustatyta sąlyga, kaip antai nagrinėjama šioje byloje, kurioje numatyta pareiga mokėti honorarus konkrečiu atveju, kai klientas be advokatų kontoros žinios ar nesuderinęs su ja atsisako ieškinio nepasibaigus teismo procesui arba susitaria su institucija, turi būti laikoma patenkančia į Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalies nuostatų taikymo sritį, nes tai yra pagrindinė sąlyga, susijusi su sutarties dalyku, šiuo atveju – su kaina?
4. Jei į ankstesnį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar minėta sąlyga, kad honorarai nustatomi darant nuorodą į advokatų asociacijos įkainių lentelę, kurioje nustatytos skirtingos taisyklės, taikytinos kiekvienu konkrečiu atveju, apie kurią nebuvo niekaip užsiminta anksčiau pateiktoje informacijoje, gali būti laikoma aiškia ir suprantama pagal minėtą Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalį?
5. Jei į ankstesnį klausimą būtų atsakyta neigiamai, ar tai, kad į advokato ir vartotojo sudarytą sutartį įtraukta tokia sąlyga, kaip nagrinėjamoji šioje byloje, kurioje advokato honoraras nustatomas tik nurodant advokatų asociacijos įkainių lentelę, kurioje nustatytos skirtingos taisyklės, taikytinos kiekvienu konkrečiu atveju, ir apie kurią nebuvo užsiminta nei komerciniame pasiūlyme, nei anksčiau pateiktoje informacijoje, gali būti laikoma nesąžininga komercine veikla, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2005/29?“

Dėl priimtumo

- 45 Ispanijos vyriausybė tvirtina, kad pirmasis–trečiasis ir penktasis klausimai yra nepriimtini. Šios vyriausybės teigimu, pirmasis klausimas yra hipotetinis, nes susijęs su situacija, kurioje skundas dėl peržiūros nebūtų buvęs pateiktas. Dėl antrojo klausimo minėta vyriausybė nurodo, kad nėra pakankamai patikslintas nacionalinės teisės aktuose numatytų apribojimų, susijusių su teismo iš esmės atliktinos kontrolės, kai nagrinėjamas skundas dėl peržiūros, apimtimi, turinys. Tos pačios vyriausybės nuomone, atsakymas į trečiąjį ir penktąjį klausimus neatrodo nei būtinas, nei svarbus sprendimui pagrindinėje byloje priimti.
- 46 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal suformuotą jurisprudenciją prejudiciniams klausimams taikoma svarbos prezumpcija. Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pagal SESV 267 straipsnį pateikto prejudicinio klausimo tik tuomet, jeigu, be kita ko, neįvykdyti Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnyje nustatyti reikalavimai dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą turinio ar kai akivaizdu, kad nacionalinio teismo prašomas Sąjungos teisės normos išaiškinimas arba jos galiojimo įvertinimas visiškai nesusiję su pagrindinės bylos aplinkybėmis ar dalyku, arba kai problema yra hipotetinė (2017 m. kovo 28 d. Sprendimo *Rosneft*, C-72/15, EU:C:2017:236, 50 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 47 Dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo pateikto pirmojo klausimo hipotetinio pobūdžio ir dėl jo paaikškinimų, pateiktų siekiant pagrįsti antrąjį klausimą, išsamumo stokos reikia konstatuoti, pirma, kad pirmasis klausimas nėra tokio pobūdžio, nes turi būti

suprantamas plačiai, t. y. juo iš esmės klausiama, ar su Direktyva 93/13 suderinama tai, kad teismas neturi įgaliojimų *ex officio* tikrinti galimai nesąžiningo sąlygos, esančios vartotojo ir verslininko sudarytoje sutartyje, pobūdžio. Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodyta informacija, susijusi su antruoju klausimu, yra pakankama, kad būtų nustatyta jo apimtis.

- 48 Kalbant apie trečiąjį ir penktąjį klausimus, nėra akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos dalyku.
- 49 Viena vertus, dėl trečiojo klausimo, jeigu turėtų būti atsakyta, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas privalo nagrinėti, ar ieškinio atsisakymo sąlyga yra galimai nesąžininga, jis privalėtų įvertinti, ar tokiai sąlygai taikoma Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalyje numatyta išimtis. Kita vertus, dėl Direktyvos 2005/29 aiškinimo, dėl kurio pateiktas penktasis klausimas, iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad šis išaiškinimas yra būtinas „siekiant priimti sprendimą“. Taigi jis susijęs su nagrinėjimu, ar ieškinio atsisakymo sąlyga yra galimai nesąžininga pagal Direktyvos 93/13 4 straipsnio 1 dalį, kuri turės atlikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, jei bus teigiamai atsakyta į pirmąjį–trečiąjį klausimus.
- 50 Taigi pirmasis–trečiasis ir penktasis klausimai yra priimtini.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo ir antrojo klausimų

- 51 Savo pirmuoju ir antruoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyva 93/13, aiškinama atsižvelgiant į veiksmingumo principą ir Chartijos 47 straipsnį, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiami nacionalinės teisės aktai, susiję su supaprastinta procedūra dėl advokato honoraro sumokėjimo, per kurią dėl klientui (vartotojui) pareikšto reikalavimo sprendimą priima neteisminė institucija, o teismo įsikišimas numatytas tik galimoje skundo dėl to sprendimo pateikimo stadijoje, ir tuo atveju teismas, į kurį kreipiamasi, negali nei prireikus *ex officio* tikrinti, ar sąlygos, esančios sutartyje, kuria remiantis reikalaujamas honoraras, yra nesąžiningos, nei leisti šalims pateikti kitų dokumentinių įrodymų, išskyrus tuos, kurie jau buvo pateikti neteisminiai institucijai.
- 52 Pirmiausia reikia priminti, kad, kaip matyti iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos, tarp vartotojo ir verslininko egzistuojanti nelygybė gali būti kompensuota tik aktyviais ne sutarties šalių veiksmais, o nacionalinis teismas privalo *ex officio* įvertinti galimą sutarties sąlygos, patenkančios į Direktyvos 93/13 taikymo sritį, nesąžiningumą, kai tik jam tampa žinomos šiuo tikslu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės (šiuo klausimu žr. 2012 m. birželio 14 d. Sprendimo *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 41–43 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją).
- 53 Nors Teisingumo Teismas jau keliais aspektais ir atsižvelgdamas į Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalyje ir 7 straipsnio 1 dalyje nustatytus reikalavimus apibūdino, kaip konkrečiai nacionalinis teismas turi užtikrinti šia direktyva vartotojams suteikiamų teisių apsaugą, iš esmės Sąjungos teisėje procedūros, taikomos nagrinėjant tariamai nesąžiningas sutarties sąlygas, yra nesuderintos, todėl kiekviena valstybė narė jas nustato savo teisės sistemoje (2019 m. birželio 26 d. Sprendimo *Addiko Bank*, C-407/18, EU:C:2019:537, 45 punktas ir jame

- nurodyta jurisprudencija). Taip yra pagrindinėje byloje, kiek tai susiję su Ispanijos teisės procesinėmis taisyklėmis, reglamentuojančiomis procedūrą dėl advokatų honorarų sumokėjimo, kuri, nesant suderinimo, yra nustatyta šios valstybės narės teisės sistemoje.
- 54 Vis dėlto pagal ESS 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą lojalios bendradarbiavimo principą ieškinių, skirtų iš Sąjungos teisės kylančių asmenų teisių apsaugai užtikrinti, pareiškimo procesinės taisyklės neturi būti mažiau palankios nei tos, kurios taikomos panašioms nacionaline teise grindžiamiems ieškiniams (lygiavertiškumo principas), ir dėl jų naudojimas Sąjungos teisėje nustatytais teisėmis neturi tapti praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas (veiksmingumo principas) (2018 m. spalio 24 d. Sprendimo *XC ir kt.*, C-234/17, EU:C:2018:853, 22 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 55 Kiek tai susiję su veiksmingumo principu, dėl kurio vienintelio prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimų, reikia priminti, kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją kiekvieną atvejį, kai kyla klausimas, ar dėl nacionalinės procesinės nuostatos Sąjungos teisės taikymas tampa neįmanomas ar pernelyg sudėtingas, reikia nagrinėti atsižvelgiant į šios nuostatos svarbą visam procesui, į proceso eigą ir jo ypatumus įvairiose nacionalinėse institucijose (2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 53 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 56 Taip pat reikia pažymėti, kad dėl poreikio laikytis veiksmingumo principo negalima reikalauti, kad būtų kompensuotas visiškai atitinkamo vartotojo pasyvumas (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Kušionová*, C-34/13, EU:C:2014:2189, 56 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją), vis dėlto reikia išnagrinėti, ar, atsižvelgiant į atitinkamo nacionalinio proceso ypatumus, yra didelė rizika, kad verslininkų inicijuotose bylose, kuriose vartotojai yra atsakovai, pastarieji bus atgrasyti nuo naudojimosi jiems pagal Direktyvą 93/13 suteiktomis teisėmis (šiuo klausimu žr. 2012 m. birželio 14 d. Sprendimo *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 54 ir 56 punktus).
- 57 Kai pagal aptariamus nacionalinės teisės aktus numatytas teismo įsikišimas ir galimai nesąžiningo sąlygų, esančių verslininko su vartotoju sudarytoje sutartyje, pobūdžio nagrinėjimas tik vėlesnėje proceso stadijoje, pavyzdžiui, pareiškus prieštaravimą dėl jau išduoto mokėjimo įsakymo arba, kaip ir pagrindinėje byloje, nagrinėjant skundą dėl motyvuoto teismo kanclerio sprendimo peržiūros, toks įsikišimas nekenkia Direktyvos 93/13 veiksmingumui, tik jeigu vartotojas, kaip ieškovas arba atsakovas, nėra atgrasytas nuo teisių gynimo šioje proceso stadijoje (pagal analogiją žr. 2018 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *EOS KSI Slovensko*, C-448/17, EU:C:2018:745, 46 ir 51 punktus).
- 58 Galiausiai Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad iš Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalies kylanti pareiga numatyti procedūrinės taisyklės, leidžiančias užtikrinti Direktyva 93/13 teisės subjektams suteikiamų teisių paisymą, užkertant kelią nesąžiningų sąlygų naudojimui, apima teisę į veiksmingą teisinę gynybą, taip pat įtvirtintą Chartijos 47 straipsnyje (2018 m. rugsėjo 13 d. Sprendimo *Profi Credit Polska*, C-176/17, EU:C:2018:711, 59 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 59 Į pirmuosius du klausimus reikia atsakyti atsižvelgiant būtent į šią jurisprudenciją.
- 60 Nagrinėjama atveju, kaip matyti iš šio sprendimo 34–36 punktų, jei vartotojas mano, kad jo advokato reikalaujami honorarai yra nepagrįsti arba pernelyg dideli, jis gali juos ginčyti nacionalinio teismo, nagrinėjusio bylą, kurioje buvo nesumokėti šie honorarai, kancleriui. Teismo

kancleris priima motyvuotą sprendimą, kuriame nustatoma mokėtina suma, o nesumokėjus ji išieškoma. Nors teismo kancleris atlieka tam tikrus su šiais honorarais susijusius patikrinimus, iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad jis, kaip neteisminė institucija, neturi kompetencijos vertinti, ar sutarties, nustatančios šiuos honorarus, sąlyga yra nesąžininga pagal Direktyvą 93/13.

- 61 Jeigu vartotojas nusprendžia pateikti skundą dėl motyvuoto teismo kanclerio sprendimo peržiūros, iš LEC 454bis straipsnio matyti, kad jis turi būti pateiktas per penkias dienas ir neturi stabdomojo poveikio. Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą taip pat matyti, kad tokį skundą gavęs teismas neturi galimybės nagrinėti, ar sutartyje, kuria remiantis reikalaujama sumokėti honorarus, esančios sąlygos yra galimai nesąžiningos, nes jo kontrolė apima tik teismo kanclerio sprendimo dalyką. Be to, įrodymų rinkimo tvarka taip pat yra ribota, nes galima pateikti tik tuos dokumentinius įrodymus, kurie jau buvo pateikti teismo kancleriui.
- 62 Savo rašytinėse pastabose Ispanijos vyriausybė ginčija tokią LEC taikymo apimtį, kaip ją apibūdino prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Šios vyriausybės teigimu, šiame teisės akte aiškiai neapribota teismo galimybė nagrinėti galimai nesąžiningą sąlygų pobūdį ar rinkti įrodymus nagrinėjant skundą dėl peržiūros.
- 63 Šiuo klausimu pakanka priminti, kad pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją, vykstant SESV 267 straipsnyje numatytam procesui, Teisingumo Teismas turi aiškinti Sąjungos teisės nuostatas, bet tik prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas gali aiškinti nacionalinės teisės nuostatas. Taigi Teisingumo Teismas turi vadovautis nacionalinės teisės aiškinimu, kurį pateikė nacionalinis teismas (2019 m. birželio 26 d. Sprendimo *Addiko Bank*, C-407/18, EU:C:2019:537, 52 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 64 Taigi, atsižvelgiant į tokius LEC numatyto skundo dėl peržiūros ypatumus, kokie nurodyti prašyme priimti prejudicinį sprendimą, visų pirma į ribotą kontrolės, kurią nacionalinis teismas gali atlikti dėl motyvuoto teismo kanclerio sprendimo, pobūdį, į draudimą šiam teismui *ex officio* arba šalies prašymu nagrinėti galimai nesąžiningą sąlygų, esančių sutartyje, kuria grindžiami reikalaujami honorarai, pobūdį ir į įrodymų rinkimo tvarką, pagal kurią, atrodo, neleidžiama šaliai pateikti kitų įrodymų nei tie, kurie jau buvo pateikti teismo kancleriui, kad apgintų savo teises pagal Direktyvą 93/13, galima daryti išvadą, kad yra didelė rizika, jog vartotojas bus atgrasytas remtis šiomis teisėmis per skundo dėl peržiūros procedūrą.
- 65 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad per įprastą teismo procesą arba per vykdymo procedūrą vartotojas turi galimybę remtis galimai nesąžiningu su advokatu sudarytoje sutartyje, kuria remiantis reikalaujama sumokėti honorarus, esančios sąlygos pobūdžiu.
- 66 Pirma, kalbant apie įprastą teismo procesą, numatytą LEC 34 straipsnio 2 dalyje ir 35 straipsnio 2 dalyje, iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą neaišku, ar vartotojui inicijavus šį procesą sustabdomas motyvuoto teismo kanclerio sprendimo arba jį patvirtinančio teismo sprendimo, priimto išnagrinėjus skundą dėl peržiūros, vykdymas, kad prieš pradėdant vykdyti šiuos sprendimus teismas, į kurį kreiptasi, galėtų išnagrinėti, ar atitinkamoje sutartyje esančios sąlygos yra galimai nesąžiningos.

- 67 Antra, kalbant apie teismo dalyvavimą vykdymo stadijoje, reikia pažymėti, kad, kiek tai susiję su motyvuoto teismo kanclerio sprendimo vykdymu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, jog tokie sprendimai turi būti laikomi „procesiniais sprendimais“, todėl jų vykdymo pagal LEC 556 straipsnį stadijoje vartotojas negali remtis galimai nesąžiningu tam tikrų vykdomajame dokumente esančių sąlygų pobūdžiu.
- 68 Kalbant apie sprendimo, priimto išnagrinėjus skundą dėl peržiūros, vykdymą, atrodo, atsižvelgiant į jo teisminį pobūdį, kad jam taikomi LEC 556 straipsnyje numatyti prieštaravimo pagrindai, nes pareiškus stabdomojo poveikio neturintį prieštaravimą skolininkas gali remtis tik reikalavimo įvykdymu, vykdymo veiksmų senaties termino suėjimu arba šalių taikos sutartimi.
- 69 Iš to, kas išdėstyta, matyti, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kad, kiek tai susiję su nacionalinės teisės aiškinimu, nei įprastas teismo procesas, nei vykdymo užtikrinimo procedūra neatrodo leidžiantys išvengti rizikos, kad vartotojas negalės remtis jam pagal Direktyvą 93/13 suteiktomis teisėmis per skundo dėl peržiūros procedūrą.
- 70 Taigi Direktyva 93/13, aiškinama atsižvelgiant į veiksmingumo principą ir į Chartijos 47 straipsnį, draudžia tokią nacionalinę procesinę sistemą, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, kadangi pagal šią sistemą neleidžiama tikrinti advokato ir jo kliento sudarytoje sutartyje esančių sąlygų nesąžiningumo nei per pirmąją procedūrą, kai ginčijami reikalaujami honorarai, kurią vykdo teismo, nagrinėjusio bylą, kurioje buvo nesumokėti atitinkami honorarai, kancleris, nei per skundo dėl teismo kanclerio sprendimo peržiūros procedūrą, kurią vėliau galima inicijuoti teisme.
- 71 Vis dėlto Ispanijos vyriausybė ir Komisija teigia, kad nacionalinę procesinę sistemą galima aiškinti taip, kad skundą dėl peržiūros nagrinėjantis teismas gali *ex officio* arba vartotojo prašymu įvertinti galimai nesąžiningą sąlygos, esančios sutartyje, kuria remiantis reikalaujami honorarai, pobūdį, o to nepaneigia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
- 72 Pagal Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo principą reikalaujama, kad nacionaliniai teismai visus jų kompetencijos sričiai priklausančius veiksmus atliktų atsižvelgdami į visą vidaus teisę ir taikydami joje pripažintus aiškinimo metodus, kad būtų užtikrintas visiškas atitinkamos direktyvos veiksmingumas ir priimtas ja siekiamą tikslą atitinkantis sprendimas (2019 m. birželio 26 d. Sprendimo *Addiko Bank*, C-407/18, EU:C:2019:537, 65 punktą ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 73 Šiuo klausimu Komisija savo rašytinėse pastabose teigia, kad gali būti laikoma, jog honorarai, grindžiami nesąžininga sąlyga, „ nėra mokėtini“, kaip tai suprantama pagal LEC 35 straipsnio 2 dalį. Bet kuriuo atveju, jei prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nuspręstų, kad Sąjungos teisę atitinkantis nacionalinės teisės aiškinimas yra įmanomas ir kad toks aiškinimas jam leistų *ex officio* nagrinėti galimai nesąžiningą ieškinio atsisakymo sąlygos pobūdį, jis atitinkamai turi turėti galimybę šiuo tikslu *ex officio* imtis būtinų tyrimo priemonių (šiuo klausimu žr. 2012 m. birželio 14 d. Sprendimo *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 44 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 74 Taigi nacionalinis teismas turės išnagrinėti, koku mastu nacionalinė procesinė sistema gali būti aiškinama taip, kad atitiktų Direktyvą 93/13, ir iš to padaryti išvadas, taip pat prireikus netaikyti atitinkamų nacionalinės teisės nuostatų ar jurisprudencijos, prieštaraujančių iš šios direktyvos reikalavimų kylančiai teismo pareigai *ex officio* išnagrinėti, ar šalių sutartos sąlygos yra nesąžiningos (šiuo klausimu žr. 2019 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Profi Credit Polska*, C-419/18 ir C-483/18, EU:C:2019:930, 76 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

75 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį ir antrąjį klausimus reikia atsakyti taip: Direktyva 93/13, siejama su veiksmingumo principu ir Chartijos 47 straipsniu, turi būti aiškinama taip, kad pagal ją draudžiami nacionalinės teisės aktai, susiję su supaprastinta procedūra dėl advokato honoraro sumokėjimo, per kurią dėl klientui (vartotojui) pareikšto reikalavimo sprendimą priima neteisminė institucija, o teismo įsikišimas numatytas tik galimoje skundo dėl to sprendimo pateikimo stadijoje, ir tuo atveju teismas, į kurį kreipiamasi, negali nei prireikus *ex officio* tikrinti, ar sąlygos, esančios sutartyje, kuria remiantis reikalaujamas honoraras, yra nesąžiningos, nei leisti šalims pateikti kitų dokumentinių įrodymų, išskyrus tuos, kurie jau buvo pateikti neteisiminei institucijai.

Dėl trečiojo klausimo

76 Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad šioje nuostatoje numatyta išimtis taikoma advokato ir jo kliento sudarytos sutarties sąlygai, pagal kurią klientas įsipareigoja laikytis šio advokato nurodymų, nesiimti veiksmų be advokato žinios ar nesilaikydamas jo patarimo ir pats neatsisakyti ieškinio byloje, kurioje jam atstovauja minėtas advokatas, antraip jis privalės sumokėti piniginę baudą.

77 Pirmiausia reikia priminti, kad atsižvelgiant į tai, jog Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalyje nustatyta nesąžiningų sąlygų turinio kontrolės mechanizmo išimtis, ši nuostata turi būti aiškinama siaurai. Ši išimtis apima, pirma, sąlygas, susijusias su pagrindiniu sutarties dalyku, ir, antra, sąlygas, susijusias su kainos ir atlygio adekvatumu suteiktoms paslaugoms ar prekėms.

78 Dėl sutarties sąlygų, patenkančių į sąvoką „pagrindinis sutarties dalykas“, kategorijos Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad šiomis sąlygomis reikia laikyti tas sąlygas, kuriose įtvirtintos esminės prievolės pagal šią sutartį, išskyrus sąlygas, kurios papildo pačią sutartinių santykių esmę apibrėžiančias sąlygas (šiuo klausimu žr. 2017 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Andriuc ir kt.*, C-186/16, EU:C:2017:703, 35 ir 36 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją). Nagrinėjamu atveju pagrindinės prievolės išvardytos šio sprendimo 21 punkte, o ieškinio atsisakymo sąlyga veikiau siekiama nubausti kliento, kuris veikia nesilaikydamas advokato patarimo, elgesį. Todėl ši sąlyga nepatenka į šią kategoriją.

79 Kalbant apie sutarties sąlygų, susijusių su kainos adekvatumu mainais suteiktoms paslaugoms, kategoriją pažymėtina, kad ji taip pat neapima ieškinio atsisakymo sąlygos, nes tokioje sąlygoje numatytas ne atlygis už suteiktą paslaugą, o tik bausmė už sutartinės prievolės neįvykdymą (pagal analogiją žr. 2014 m. balandžio 30 d. Sprendimo *Kásler ir Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 58 punktą).

80 Taigi į trečiąjį klausimą reikia atsakyti taip: Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad šioje nuostatoje numatyta išimtis netaikoma advokato ir jo kliento sudarytos sutarties sąlygai, pagal kurią klientas įsipareigoja laikytis šio advokato nurodymų, nesiimti veiksmų be advokato žinios ar nesilaikydamas jo patarimo ir pats neatsisakyti ieškinio byloje, kurioje jam atstovauja minėtas advokatas, antraip jis privalės sumokėti piniginę baudą.

Dėl ketvirtojo klausimo

81 Atsižvelgiant į atsakymą į trečiąjį klausimą, nebereikia atsakyti į ketvirtąjį klausimą.

Dėl penktojo klausimo

- 82 Penktuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyva 2005/29 turi būti aiškinama taip, jog tai, kad į advokato ir jo kliento sudarytą sutartį įtraukiama sąlyga, kurioje nustatoma pinigine bauda klientui, jeigu šis savo iniciatyva atsisako tęsti teismo procesą, kuriame jam atstovauja minėtas advokatas, ir kurioje daroma nuoroda į advokatų asociacijos įkainių lentelę, nors apie ją nebuvo užsiminta nei komerciniame pasiūlyme, nei anksčiau pateiktoje informacijoje, gali būti laikoma nesąžininga komercine veikla, kaip tai suprantama pagal šią direktyvą.
- 83 Siekiant atsakyti į šį klausimą pirmiausia reikia priminti, kad Direktyvos 2005/29 2 straipsnio d punkte „komercinė veikla“, vartojant ypač plačią formuluotę, apibrėžiama kaip „bet kuris prekybininko [verslininko] atliekamas veiksmas, neveikimas, elgesys arba pareiškimas, komercinis pranešimas, įskaitant reklamą ir prekybą, tiesiogiai susijęs su produkto pirkimo skatinimu, pardavimu arba tiekimu vartotojams“ (2012 m. kovo 15 d. Sprendimo *Pereničová ir Perenič*, C-453/10, EU:C:2012:144, 38 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 84 Toliau pagal Direktyvos 2005/29 3 straipsnio 1 dalį, siejamą su jos 2 straipsnio c punktu, ši direktyva taikoma nesąžiningai įmonių komercinei veiklai vartotojų atžvilgiu prieš ir po komercinio sandorio dėl produkto sudarymo ir jį sudarant. Pagal šios direktyvos 5 straipsnio 4 dalį nesąžininga visų pirma laikoma klaidinanti veikla, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 6 ir 7 straipsnius.
- 85 Galiausiai, kaip matyti iš Direktyvos 2005/29 7 straipsnio 1 ir 2 dalių, komercinė veikla laikoma klaidinančia, jeigu toje faktinėje situacijoje, atsižvelgiant į visus jos ypatumus ir aplinkybes bei komunikacijos priemonių ribotumą, ją vykdant neatskleidžiama, nuslepia arba pateikiama neaiškiai esminė informacija, kuri vidutiniam vartotojui reikalinga tam, kad jis toje situacijoje galėtų priimti informacija paremtą sprendimą dėl sandorio, ir tuo vidutinis vartotojas skatinamas arba gali būti paskatintas priimti tokį sprendimą dėl sandorio, kurio jis kitomis aplinkybėmis nebūtų priėmęs.
- 86 Nagrinėjamu atveju tai, kad į advokato ir jo kliento sudarytą sutartį įtraukiama tokia sąlyga, kaip ieškinio atsisakymo sąlyga, nors apie ją nebuvo užsiminta nei komerciniame pasiūlyme, nei prieš sudarant sutartį pateiktoje informacijoje, *a priori* yra esminės informacijos neatskleidimas arba tokios informacijos nuslėpimas, galintis turėti įtakos vartotojo sprendimui užmegzti šiuos sutartinius santykius. Iš tiesų iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad apskaičiuojant šioje sąlygoje numatytą sutartinę baudą remiamasi Sevilijos advokatų asociacijos įkainių lentele, kurios turinys yra sunkiai prieinamas ir suprantamas, ir kad tuo atveju, jei ši sąlyga taikoma, vartotojas privalo sumokėti sutartinę baudą, kuri gali būti didelė arba net neproporcinga, palyginti su pagal šią sutartį suteiktų paslaugų kaina. Vis dėlto tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.
- 87 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į penktąjį klausimą reikia atsakyti taip: Direktyva 2005/29 turi būti aiškinama taip, jog tai, kad į advokato ir jo kliento sudarytą sutartį įtraukiama sąlyga, kurioje nustatoma pinigine bauda klientui, jeigu šis savo iniciatyva atsisako tęsti teismo procesą, kuriame jam atstovauja minėtas advokatas, ir kurioje daroma nuoroda į advokatų asociacijos įkainių lentelę, nors apie ją nebuvo užsiminta nei komerciniame pasiūlyme, nei anksčiau pateiktoje informacijoje, turi būti laikoma „klaidinančia“ komercine veikla, kaip tai suprantama pagal šios

direktyvos 7 straipsnį, jeigu ja vidutinis vartotojas skatinamas arba gali būti paskatintas priimti tokią sprendimą dėl sandorio, kurio jis kitomis aplinkybėmis nebūtų priėmęs, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 88 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (devintoji kolegija) nusprendžia:

- 1. 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyva 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais, iš dalies pakeista 2011 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/83/ES, siejama su veiksmingumo principu ir su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsniu,**

turi būti aiškinama taip:

pagal ją draudžiami nacionalinės teisės aktai, susiję su supaprastinta procedūra dėl advokato honoraro sumokėjimo, per kurią dėl klientui (vartotojui) pareikšto reikalavimo sprendimą priima neteisminė institucija, o teismo įsikišimas numatytas tik galimoje skundo dėl to sprendimo pateikimo stadijoje, ir tuo atveju teismas, į kurį kreipiamasi, negali nei prireikus *ex officio* tikrinti, ar sąlygos, esančios sutartyje, kuria remiantis reikalaujamas honoraras, yra nesąžiningos, nei leisti šalims pateikti kitų dokumentinių įrodymų, išskyrus tuos, kurie jau buvo pateikti neteisiminei institucijai.

- 2. Direktyvos 93/13, iš dalies pakeistos Direktyva 2011/83, 4 straipsnio 2 dalis**

turi būti aiškinama taip:

šioje nuostatoje numatyta išimtis netaikoma advokato ir jo kliento sudarytos sutarties sąlygai, pagal kurią klientas įsipareigoja laikytis šio advokato nurodymų, nesiimti veiksmų be advokato žinios ar nesilaikydamas jo patarimo ir pats neatsisakyti ieškinio byloje, kurioje jam atstovauja minėtas advokatas, antraip jis privalės sumokėti piniginę baudą.

- 3. 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004**

turi būti aiškinama taip:

tai, kad į advokato ir jo kliento sudarytą sutartį įtraukiama sąlyga, kurioje nustatoma piniginė bauda klientui, jeigu šis savo iniciatyva atsisako tęsti teismo procesą, kuriame jam atstovauja minėtas advokatas, ir kurioje daroma nuoroda į advokatų asociacijos

Īkainių lentelę, nors apie ją nebuvo užsiminta nei komerciniame pasiūlyme, nei anksčiau pateiktoje informacijoje, turi būti laikoma „klaidinančia“ komercine veikla, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 7 straipsnį, jeigu ja vidutinis vartotojas skatinamas arba gali būti paskatintas priimti tokį sprendimą dėl sandorio, kurio jis kitomis aplinkybėms nebūtų priėmės, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Parašai.